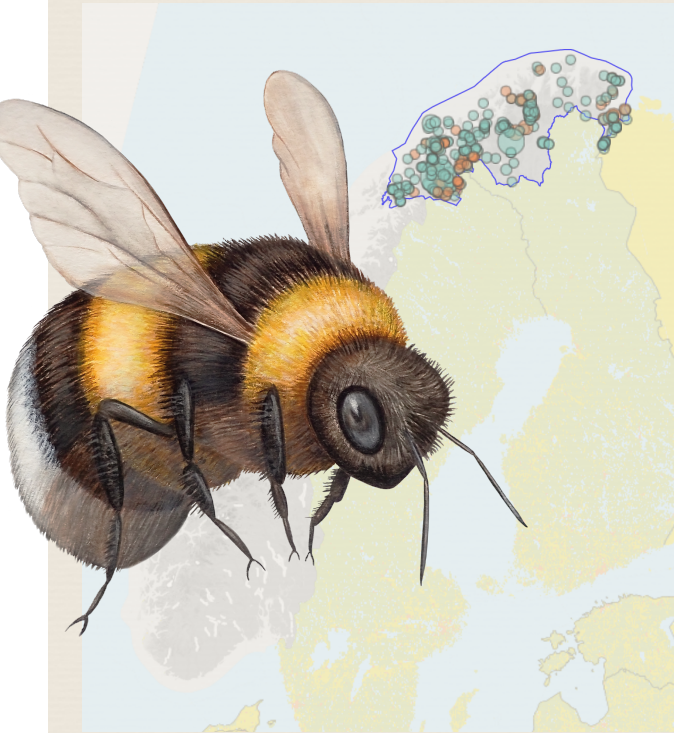

HUMLEJAKT!

I NORD-NORGE

Bli med å sette humleprikker på Artskart!

INTRODUKSJON

Lag bruker på Artsobservasjoner.no.

For enkel rapportering bruk mobil- eller nettbrett versjon.

Tips for god rapportering:

- Vær nøyaktig med tid og sted
- Fyll ut så mange opplysninger som mulig
- Last opp god dokumentasjon!

Tips for raskere rapportering:

- Trykk tabulator for å hoppe til neste felt.
- Bruk «Shift + Tab» for å gå et felt tilbake.
- Tast første bokstav for hurtigvalg
- Gjenta bokstav eller tast flere for riktig valg
- Tast «Enter» når du er klar.

Rapporter på prosjektet «Humlejakt» når du finner humler
Legg inn bilde og kryss av for «usikker artsbestemmelse» hvis du ikke er sikker.

Ta foto ovenfra og på skrå, og legg gjerne med detaljbilder som kan hjelpe å verifisere arten om du får det til (det kan være pollenkurver, hodeform eller underside av bakkropp. Informasjon om dette finner du i artsbestemmelseslitteratur).
Finner du humla på en plante, skriv ned navnet hvis du kan det.

Oversikt over alle humler i Norge
artsdatabank.no

Forum: Spør om insekter og edderkoppdyr
www.sporebiolog.no

RAPPORTER PÅ PROSJEKTET HUMLEJAKT FOR Å VINNE FINE PREMIER!

*Tekster om arter er skrevet av Roald Bengtson
Digitalt kurs og tips til registreringsaktivitet ved Kristoffer Bøhn
Illustrasjonene viser dronninger og er laget av Monica Marcella
Forsidehumlen er Inavild Haas design*

ARTSGJENNKJENNELSE

Lær deg først de tre hovedtypene av fargemønstre og få oversikt over aktuelle arter i hver gruppe

Striper/felt i sort og gult, og hvit bakende (bakstuss):
jordhumler, lundhumle, sibirhumle, lynghumle, hagehumle, fjellhumle, jordgjøkhumle, markgjøkhumle og tregjøkhumle.

Brunaktige over det meste, men ofte med noe sort og hvitt:
åkerhumle, bakkehumle, kysthumle, trehumle, barskoghumle og lushatthumle.

Sorte med rødaktig bakpart (spesielt hanner har ofte i tillegg gult kragebånd):
markhumle, tyvhumle, gresshumle, enghumle (mørk form), steinhumle, berghumle, lapphumle, alpehumle, polarhumle, steingjøkhumle og lunggjøkhumle

Dette er imidlertid en løs inndeling som av ulike grunner ikke passer like godt for alle de nevnte artene innenfor hver kategori (og litt avhengig av kjønn). Kløverhumle, slåttehumle, enghumle (lys form), tundrahumle, åkergjøkhumle og lynggjøkhumle passer ikke inn i noen av de tre kategoriene.

Husk for øvrig at det er flere typer «gult», «brunt», «sort», «rødt» og «hvitt»/«beige».

HUSKELISTE

- Dramsglass
- Plastkrus
- Håv
- Lupe
- Kamera (mobiltelefon)
- GPS eller telefon med stedsangivelse

Bli en humlejeger - kurs i bruk av Artsobservasjo...
m.youtube.com

Håver og nett fra Natur og Fritid.
www.naturogfritid.no

HVORDAN FANGE EN HUMLE MED HÅV? - La Humla Suse
www.lahumlasuse.no

Kontaktinfo prosjektleder:

monica@lahumlasuse.no

Kontaktinfo regional prosjektansvarlig:

merete.ryen@uit.no

Artsobservasjoner
Rapportsystem for arter

RAPPORTSYSTEM FOR ARTER

- En av tjenestene fra Artsdatabanken
- Lansert i april 2008
- Versjon 2.0 lansert 2015
- Versjon 3.0 under utvikling
- Snart 28 millioner funn. Fugler 80 %
- Åpen for alle. Du kan bidra med viktig kunnskap!
- For sikre artsfunn med riktig sted- og tidfesting. • Rapportering først, kvalitetssikring etterpå

TREHUMLE

Dronningen er fra middels til (ganske) stor. Oransjebrun mellomkropp, og kan også være mer eller mindre slik farget på første bakkroppsledd. Bakkroppens overside er for øvrig sort og bakstussen hvit. Hannene like i fargemønster til hunnene, bortsett fra at hannene gjerne er oransjebrune på også første og andre bakkroppsledd og i tillegg har slik farge i ansiktet. Korttunget art. Kan mest forveksles med eksemplarer av barskoghumle uten eller med ufullstendig sort bånd mellom vingefestene, og det gjelder særlig arbeidere og i enda større grad hanner av barskoghumle. Trehumler med slitasje på mellomkroppen kan minne litt om barskoghumle. Også lushatthumle minner litt om trehumle, men førstnevnte er en stor art.

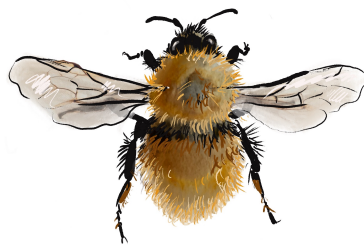
LYS JORDHUMLE

Dronningen er ganske stor, med litt rufsete pels og to brede sitrongule bånd (et på kragen og et på bakkroppens andre ledd). Kragebåndet slutter omtrent ved vingefestene. Resten av oversiden er sort, med unntak av hvit bakstuss. Hannene av lys jordhumle er ganske annerledes med gjerne mye gult, også i ansiktet, og kragebåndet går langt nedenfor vingefestene. Korttunget art.

ÅKERHUMLE

Dronningen er middels stor, med rufsete pels og har store partier som er oransjebrune (hele mellomkroppen og hele eller deler av bakkroppen). Nord for polarsirkelen er hele humlen oftest oransjebrun, mens lenger sør er det gjerne et sort felt på bakkroppen og ofte innslag av lyse hår på sidene av bakkroppens fremre part. Kan også ha lysere behåring i ansiktet. Overlapp og mellomformer finnes i overgangssoner. Hannene har omtrent samme fargemønster som hunnene. Langtunget art.

LYNGHUMLE

Dronningen er ganske liten og med et fargemønster noenlunde som hos hagehumle. Gult bånd på krage og skutell, samt sort bånd mellom vingefestene på mellomkroppen. Første ledd på bakkroppen gult, mens andre leddet kan være gult eller sort. Videre er oversiden sort med hvit bakstuss. Hannene har gult kragebånd som går langt nedenfor vingefestene, og med markert gul behåring i ansiktet. Korttunget art.

Forveksling

Lynghumle kan forveksles med små individer av hagehumle, men sistnevnte er vanligvis betydelig større og med langt ansikt og meget lang tunge. Sibirhumle finnes knapt i Norge. Vær også litt oppmerksom på taigahumle (stor art), lundhumle (hanner) og fjellhumle (stor art). Hanner av lynghumle kan likne på hanner av lys jordhumle, men førstnevnte er som oftest betydelig mindre.

MARKHUMLE

Dronningen er liten, vakker og karakteristisk med gult kragebånd og resten av kroppens overside sort inntil den oransjerøde bakstussen. Kan ha noe gult også på første og andre bakkroppsledd, og stundom er hele andre bakkroppsledd gult. Hannene har gjerne mer gult, og også gult i ansiktet. Korttunget art. Faktisk er det både dronninger og hanner av lundgjøkhumle med ekstra mye rødt på bakstussen som minner mest om en dronning av markhumle. Arbeidere og hanner av markhumle har egentlig ingen forvekslingsarter.

RØDLISTET HUMLE I NORD-NORGE

POLARHUMLE

Dronningen er stor og sort til og med det første leddet på bakkroppen, og gjerne en del sort også på fremre kant av det andre bakkroppsleddet. Resten er ganske blekt rosa farget. Ujevn overgang mellom det sorte og det rosa. Sett fra siden har bakkroppen en slags mørke kiler i ytterkanten av hvert ledd. Hannene ligner hunnene, men hannene kan ha gult på krage og skutell. Korttunget art.

Utbredelse og terreng

En høyfjellsart som er påvist spredt fra nordlige del av Hardangervidda til nord i Dovre-traktene, samt nord for polarsirkelen. Helst i kalkrike områder. Kan tidlig i sesongen påtreffes under tregrensen.

Forveksling

Alpehumle, lapphumle og berghumle. Hos de to sistnevnte artene er dronningene på størrelse med arbeidere hos polarhumle (og alpehumle). Generelt avhenger forvekslingsfaren av kaste/kjønn og hvor man er geografisk. I Nord-Norge ligner ikke lapphumle på polarhumle.